

Prawo do kształcenia

Rezolucja Praw Człowieka 2005/21

Komisja Praw Człowieka,

Odwołuje się do poprzednio przyjętych rezolucji dotyczących prawa do edukacji, między innymi rezolucji 2004/25 z 16 kwietnia 2004 roku,

Odwołuje się także do tego, że każdy powinien korzystać z prawa do edukacji, które jest zagwarantowane, między innymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowej Karcie Praw Ekonomicznych, Społecznych i Kulturowych, Międzynarodowej Konwencji dot. Eliminacji Wszelkich Form Dyskryminacji Rasowej, Międzynarodowej Konwencji dot. Eliminacji Wszelkich Form Dyskryminacji wobec Kobiet i w Konwencji Praw Człowieka,

Odwołuje się w dalszej kolejności do Konwencji przeciwko Dyskryminacji w Dostępie do Edukacji przyjętej w dniu 14 grudnia 1960 roku, przez Organizację NZ ds. Oświaty, Nauki i Kultury, która zakazuje wszelkich form dyskryminacji, których celem albo skutkiem jest unieważnienie lub osłabienie równego traktowania w dostępie do edukacji,

Ma na uwadze dodatkowe zabezpieczenia zawarte w Deklaracji Praw Osób Należących do Narodowych, Etnicznych, Religijnych i Językowych Mniejszości, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne 18 grudnia 1992 roku,

Odwołuje się do Planu Działania przyjętego podczas Światowego Forum Edukacji, odbywającego się w Dakarze w kwietniu 2000 roku i do celów w nim uzgodnionych,

Przypomina także, że w Deklaracji Milenijnej NZ zdecydowano, że dzieci, zarówno chłopcy jak dziewczynki, będą miały zapewnioną możliwość ukończenia kształcenia podstawowego, jak również będą miały jednakowy dostęp do wszystkich szczebli kształcenia do roku 2015, jak i podkreśla znaczenie realizacji prawa do edukacji w wypełnianiu celów przyjętych w tym dokumencie,

Stwierdza, że realizacja prawa do edukacji, szczególnie w przypadku dzieci płci żeńskiej, przyczynia się do eliminacji ubóstwa,

Z zadowoleniem przyjmuje uwzględnienie problematyki edukacji w Deklaracji Durbańskiej i w Programie Działania przyjętym we wrześniu 2001 roku podczas Światowej

Konferencji Przeciwko Rasizmowi, Dyskryminacji Rasowej, Ksenofobii i Innym Formom Nietolerancji,

Odwołuje się do dokumentu końcowego poświęconego dzieciom, przyjętego podczas 27-ej specjalnej sesji Zgromadzenia Ogólnego, zatytułowanego “Świat przyjazny dzieciom” będącego uzupełnieniem rezolucji S-27/2 z 10 maja 2002 roku, wskazując jego wpływ na edukację, jak i prawa człowieka, zapewnienie właściwej jakości kształcenia, jako głównych czynników w zakresie redukcji ubóstwa, pracy dzieci a także promowania demokracji, pokoju, tolerancji i rozwoju,

Wyraża swoje głębokie zaniepokojenie faktem, że około 120 milionów dzieci, z czego 2/3 stanowią dzieci płci żeńskiej, nie mają dostępu do edukacji,

Uznaje istotną rolę, jaką mogą odgrywać instytucje oświatowe w zapobieganiu i wykrywaniu wszelkich form nadużycia i psychicznej oraz fizycznej przemocy w stosunku do dzieci,

Stwierdza, iż odpowiednia polityka i rządy prawa pomogą Państwom w promowaniu i ochronie praw człowieka, w tym również prawa do edukacji,

Ma na uwadze konieczność wyznaczenia adekwatnych źródeł finansowych, w celu realizacji prawa do edukacji, jak i dostrzega znaczenie, jakie pełnią krajowe źródła, jak i współpraca międzynarodowa w tej mierze,

1. *Z zadowoleniem przyjmuje* raport Specjalnego Sprawozdawcy NZ dotyczący prawa do kształcenia (E/CN.4/2005/50) i raport Sekretarza Generalnego poświęcony prawom ekonomicznym, społecznym i kulturalnym (E/CN.4/2005/39);

2. *Odnawia z uwagą* wysiłki podjęte przez Komisję Praw Ekonomicznych, Społecznych i Kulturalnych i Komisję Praw Człowieka w zakresie propagowania prawa do kształcenia, zwłaszcza rekomendację nr 11 (1999) dotyczące planu działania w zakresie kształcenia podstawowego (art. 14 Międzynarodowej Umowy Praw Ekonomicznych, Społecznych i Kulturalnych) i nr 13 (1999) dotyczące prawa do edukacji (art. 13 Umowy Praw Ekonomicznych, Społecznych i Kulturalnych), przyjętych przez Komisję Praw Ekonomicznych, Społecznych i Kulturalnych, rekomendację nr 1 (2001) dotyczące celów kształcenia (art. 29, § 1, Konwencji o prawach dziecka) i rekomendacje związane z prawem do kształcenia, będące rezultatem powszechnej dyskusji dotyczącej przyjęcia praw dziecka we wczesnym dzieciństwie, przyjętej przez Komisję Praw Dziecka, podczas jej 37-ej sesji (patrz CRC/C/143);

3. *Z zadowoleniem przyjmuje* ogłoszenie przez Zgromadzenie Ogólne Światowego Programu Edukacji o Prawach Człowieka, który zapoczątkowany został z dniem

1 stycznia 2005 roku, jak i kontynuowanie zainicjowanej 13 lutego 2003 roku, Dekady Piśmiennictwa NZ;

4. *Rekomenduje* współpracę pomiędzy Organizacją NZ ds. Oświaty, Nauki i Kultury a Biurem Wysokiego Komisarza NZ ds. Praw Człowieka;

5. *Z zadowoleniem przyjmuje* zorganizowanie w maju 2004 roku spotkania Grupy Ekspertów Organizacji NZ ds. Oświaty, Nauki i Kultury z Komitetem Praw Ekonomicznych, Społecznych i Kulturalnych poświęconego Monitorowaniu Prawa do Edukacji oraz kontynuacji dyskusji dotyczącej dalszej współpracy pomiędzy Organizacją NZ ds. Oświaty, Nauki i Kultury a Radą Społeczno-Ekonomiczną i tego, w jaki sposób wzmocnić współpracę między tymi podmiotami w zakresie monitorowania i promowania prawa do edukacji;

6. *Z zadowoleniem przyjmuje także* wkład Funduszu NZ na rzecz Dzieci, jak również Organizacji NZ ds. Oświaty, Nauki i Kultury w kierunku realizacji celów zawartych w Deklaracji Milenijnej NZ dotyczących eliminacji w roku 2005 istniejącej nierówności płci na poziomie szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego i na wszystkich szczeblach kształcenia do nie później niż do roku 2015, szczególnie w 25 krajach, które napotykają największe trudności w realizacji powyższych założeń;

7. *Namawia* wszystkie Państwa do:

(a) pełnego wprowadzenia w życie prawa do edukacji i do zapewnienia, że będzie ono w pełni uznawane i przestrzegane;

(b) powzięcia wszelkich możliwych środków w celu eliminacji przeszkód ograniczających efektywny dostęp do edukacji, głównie dzieciom płci żeńskiej, dzieciom z obszarów wiejskich, dzieciom należącym do społeczności stanowiących mniejszość, dzieciom wchodzących w skład rdzennej ludności, dzieciom emigrantów, dzieciom uchodźców, dzieciom przesiedlonym, dzieciom zagrożonym konfliktem zbrojnym, dzieciom dotkniętym chorobami zakaźnymi, w tym HIV/AIDS, dzieciom wykorzystywanym seksualnie, dzieciom, których prawa ograniczono, dzieciom żyjącym na ulicy, pracującym oraz sierotom:

- Przyjęcia wszystkich niezbędnych regulacji prawnych celem zakazania jawnej dyskryminacji w dziedzinie edukacji ze względu na rasę, kolor skóry, pochodzenie, narodowość, etniczne i społeczne pochodzenie, płeć, język, religię, odmienne poglądy, w tym także polityczne, posiadane mienie, niepełnosprawność, urodzenie albo odmienny status, których celem lub skutkiem jest odebranie lub osłabienie równouprawnienia w dostępie do kształcenia;

(c) poprawy wszystkich aspektów dobrej jakościowo edukacji, nakierowanej na zapewnienie doskonałych, uznanych i wymiernych wyników nauczania, osiągniętych w zakresie umiejętności pisania i czytania, liczenia oraz umiejętności niezbędnych w życiu dorosłym, podkreślając przy tym znaczenie rozwoju wskaźników jakościowych i instrumentów monitorowania, w celu promowania solidnego kształcenia, edukacji na temat zagadnień związanych z reprodukcją, profilaktycznej edukacji w zakresie HIV/AIDS oraz nadużywania narkotyków, kształcenia na temat nauki i technologii i prowadzenia badań, jak również rozwoju wiedzy, w celu poradnictwa w zakresie właściwego wykorzystania informacji i technologii komunikacyjnych w edukacji;

(d) promowania odnowienia i rozwoju edukacji podstawowej dobrej jakościowo, zawierającej zarówno wczesną opiekę nad dzieckiem, jak i edukację podstawową, przy użyciu dostępnych, jak i innowacyjnych metod, umożliwiających powszechny dostęp i uczestnictwo w kształceniu, m.in. poprzez wprowadzenie minimalnych świadczeń wypłacanych co miesiąc rodzinom biednych dzieci uczęszczających do szkół, w formie darmowych posiłków dla dzieci uczęszczających do szkoły;

(e) uczynienia edukacji o prawach człowieka głównym nurtem podejmowanych działań o charakterze edukacyjnym w celu wzmocnienia poszanowania dla praw człowieka i fundamentalnych wolności;

(f) podniesienia statutu, morale i profesjonalizmu wśród nauczycieli w związku z istniejącym brakiem wysoko wykwalifikowanych nauczycieli;

(g) uznania i promowania powszechnego kształcenia przez całe życie, zarówno w otoczeniu formalnym jak i nieformalnym;

(h) stopniowego zapewnienia na bazie równych szans obowiązkowego kształcenia podstawowego, powszechnego i dostępnego dla wszystkich;

(i) przyjęcia wszystkich niezbędnych środków w celu zlikwidowania istniejącej luki pomiędzy wiekiem osób kończących szkołę a minimalnym wiekiem zatrudnienia, poprzez podwyższenie minimalnego wieku zatrudnienia i/lub jeśli to konieczne poprzez podwyższenie średniej wieku osób kończących szkołę, a także poprzez zapewnienie dostępu do bezpłatnego kształcenia podstawowego, i tam gdzie to konieczne poprzez zapewnienie szkoleń zawodowych dla wszystkich dzieci uwolnionych od najgorszych form pracy dzieci;

(j) przyjęcie efektywnych środków celem zachęcenia dzieci do regularnego uczęszczania do szkół i zredukowania wskaźnika liczby osób opuszczających zajęcia;

(k) wsparcia krajowych programów piśmiennictwa, w tym również tych zawierających elementy edukacji zawodowej i nieformalnej, w celu dotarcia do jak

największej grupy dzieci, młodzieży i dorosłych ze środowisk marginalnych, w szczególności dzieci płci żeńskiej i kobiet, a także zapewnienia im rzeczywistego korzystania z prawa do edukacji i nabycia przez nich niezbędnych umiejętności życiowych, które okażą się im pomocne w przezwycięzeniu ubóstwa i społecznego wykluczenia;

(l) wsparcia jak najszybszego przyjęcia planów i programów działania w celu zapewnienia kształcenia na odpowiednio wysokim poziomie i poprawy wskaźnika liczby dzieci, zarówno chłopców, jak i dziewcząt, zapisywanych do szkół, jak i kształconych w nich, jak również eliminacji istniejących stereotypów oraz dyskryminacji ze względu na płeć w całym procesie kształcenia;

(m) w przypadku wystąpienia takiej potrzeby, do przyjęcia kształcenia, uwzględniającego specjalne potrzeby kobiet, dzieci płci żeńskiej i nastolatk;

(n) przyjęcia wszelkich możliwych rozwiązań legislacyjnych, administracyjnych, społecznych i edukacyjnych, zgodnie z najlepszym interesem dziecka, w celu zapewnienia ochrony od wszelkich form fizycznej i psychicznej przemocy, czy też obrażeniami lub nadużyciami, zaniedbaniem lub niewłaściwym traktowaniem, maltretowaniem albo eksploatacją, w tym także wykorzystaniem seksualnym w szkołach, i w tym kontekście do podjęcia stosownych środków w celu zniesienia kar cielesnych w szkołach i do przyjęcia odpowiednich sankcji prawnych w przypadku wystąpienia przemocy oraz tych zmierzających do zapewnienia zadośćuczynienia i rehabilitacji ofiar;

(o) rozważenia przyjęcia lub wspierania działań związanych z określeniem najlepszych praktyk dotyczących rozwoju i przyjęcia strategii na rzecz poprawy jakości kształcenia i zapoznania się z najlepszymi z nich;

(p) nadać właściwy priorytet gromadzeniu danych o charakterze ilościowym i jakościowym nawiązujących do istniejących różnic w edukacji, w tym do tych w zakresie nierówności płci;

(q) przedkładania Specjalnemu Sprawozdawcy, informacji na temat najlepszych praktyk w dziedzinie zwalczania dyskryminacji w dostępie do edukacji, jak również w zakresie promowania dobrego jakościowo kształcenia;

(r) zapewnienia, aby żadne dziecko ze względu na jego niepełnosprawność, nie było pozbawione bezpłatnego kształcenia na poziomie podstawowym;

(s) przyczynienia się do podjęcia działań w celu wygenerowania przez społeczność międzynarodową określonych źródeł stanowiących element wsparcia Państw w osiągnięciu celu zapewnienia powszechnej edukacji dla wszystkich dzieci do roku 2015;

8. Zachęca Specjalnego Sprawozdawcę, aby w ramach przysługującego mu

mandatu:

(a) Gromadził, prosił, otrzymywał i wymieniał informacje ze wszystkich istotnych źródeł, w tym Rządów, organizacji międzyrządowych i pozarządowych, na temat realizacji prawa do edukacji i do przedstawienia rekomendacji dotyczących przyjęcia właściwych środków w celu promowania i zapewnienia właściwej realizacji prawa edukacji;

(b) zintensyfikowania wysiłków zmierzających do zidentyfikowania dróg i sposobów przewyciężenia istniejących przeszkód i trudności w realizacji prawa do edukacji;

(c) dążenia do osiągnięcia współpracy z Komisją Praw Ekonomicznych, Społecznych i Kulturalnych i Komisją Praw Dziecka, jak i współpracy Funduszu NZ na rzecz Dzieci, Organizacją NZ ds. Oświaty, Nauki i Kultury, Międzynarodową Organizacją Pracy i Biurem Wysokiego Komisarza NZ ds. Uchodźców, a także nawiązania dialogu z Bankiem Światowym;

(d) współpracy z pozostałymi specjalnymi sprawozdawcami, przedstawicielami, ekspertami i członkami oraz przewodniczącymi grup roboczych Komisji, i organów NZ, w tym także właściwych podmiotów w dziedzinie ochrony praw człowieka;

(e) analizy istniejących współzależności i powiązań prawa do edukacji z innymi prawami człowieka;

(f) uwzględniania perspektywy płci w swojej pracy;

9. *Potwierdza* znaczenie przyszłego rozwoju oraz dialogu pomiędzy Funduszem NZ na rzecz Dzieci, Organizacją NZ ds. Oświaty, Nauki i Kultury i innymi partnerami dążącymi do realizacji celów zawartych w Dakarskim Planie Działania i Specjalnym Sprawozdawcą NZ na rzecz dalszego rozwoju prawa do kształcenia w ramach działań podejmowanych przez podmioty systemu NZ, zachęca je także do osiągnięcia dialogu i ponawia swoje zaproszenie wobec Funduszu NZ na rzecz Dziecka oraz Organizacji NZ ds. Oświaty, Nauki i Kultury i przedłożenia Komisji informacji odnoszących się do prowadzonej przez nie działalności w zakresie kształcenia podstawowego ze szczególnym zwróceniem uwagi na sytuację kobiet i dzieci, a przede wszystkim dzieci płci żeńskiej;

10. *Zwraca się z prośbą* do wszystkich Państw o kontynuowanie współpracy ze Specjalnym Sprawozdawcą z myślą o ułatwieniu mu pracy w wypełnianiu jego mandatu, i do przychylniej odpowiedzi na jego prośby dotyczące udzielenia informacji lub złożenia wizyty;

11. *Zaprasza* Program NZ ds. Rozwoju, Fundusz NZ na rzecz Dzieci i Organizację NZ ds. Oświaty, Nauki i Kultury do udzielenia wsparcia Specjalnemu Sprawozdawcy w dalszym promowaniu i rozwoju elementów wyznaczających prawo do edukacji, przy

współpracy z Państwami i właściwymi organizacjami międzynarodowymi i pozarządowymi;

12. *Zwraca się z prośbą do* Specjalnego Sprawozdawcy o przedstawienie Komisji raportu podczas jej 62-ej sesji;

13. *Prosi* Sekretarza Generalnego o utrzymanie funkcji Specjalnego Sprawozdawcy wraz z zapewnieniem wszystkich środków koniecznych dla realizacji jego mandatu;

14. *Postanawia* włączyć do programu obrad 62-ej sesji problematykę prawa do edukacji.

51-e posiedzenie

15 kwiecień 2005 roku

[Zaakceptowano bez potrzeby przeprowadzenia głosowania. Patrz rozdz. X,
E/CN.4/2005/L.10/Add.10]